

Müderriş ve *Virtüöz*

Selçuk Orhan

—
Türk
Edebiyatı
Roman
—

DK

Selçuk Orhan, 1977 Afyonkarahisar doğumlu. 1995'ten beri çeşitli edebiyat dergilerinde öyküleri ve eleştirel denemeleriyle görünüyor. *Kansızlık* (2000) ve *Taş Kayık* (2003) adında iki öykü kitabı ve *40 Hadis* (2010), *Aranmayan Özellikler* (2014), *Güzel* (2016) adlı romanları bulunuyor.

selcukorhan.com

twitter.com/sorhan

Müderriş ve Virtüöz

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Aranmayan Özellikler
Güzel
40 Hadis

MÜDERRİS VE VERTÜÖZ

Yazan: Selçuk Orhan
Editör: Aslı Güneş

Yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
1. baskı / Eylül 2021 / ISBN 978-605-09-8717-1
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 446 05 99
Sertifika no: 20699

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Müderriis ve Virtüöz

Selçuk Orhan

Kişiler

Franz Liszt

Piyanist, kompozitör

Ahmet Cevdet Efendi

Reşit Paşa'nın himayesinde genç bir müderris

Vautrin

Franz Liszt'in, yolculuğun başında tanıştığı kişi

Süleyman Fehim Efendi

Ahmet Efendi'nin yakın dostu

Serâzer Hanım

Süleyman Fehim Efendi'nin kız kardeşi

Ali İhsan Ağa

Serâzer Hanım'ın oğlu

Akağa İsmail Efendi

Sultan Abdülmecit'in musahibi

Ester

Hıristiyanlığa geçmiş Musevi kökenli bir genç kadın

Baruh Efendi (Baruh Rotlewy)

Ester'in amcası

Arif Bey

Mızıka-yı Hümâyun'un Türk musikisi kısmına kayıtlı
genç bir hanende

Keçecizade Fuat Efendi

Devlet adamı, Reşit Paşa'nın yol arkadaşı

A. Commendiger

Enstrüman ve müzik yayınları satıcısı; Macar

Jean Alleon

Zengin bir bankacının küçük oğlu; Fransız

Zwierkovski

Polonyalı devrimci, Mihal Çaykovski'nin sağ kolu

Mihal Çaykovski

Adampol'un (bugün Polonezköy) kurucusu

Thoros

Tebrizli bir Ermeni genci

Süleyman Molla

Şuhutlu medrese talebesi

Seyfullah Bey

Birgili medrese talebesi

Esircizade Kâmil Bey

Ahmet Cevdet'in bir tanıdığı

Marie Duplessis

Kamelyalı kadın; Liszt'in sevgililerinden biri

Marie d'Agoult

Liszt'in yakın zamanda ayrıldığı sevgilisi, çocuklarının annesi

Prenses Carolyn von Sayn-Wittgenstein

Liszt'in gelecekteki aşkı ve hamisi

İştahı kesilen tarih

Liszt'in İstanbul'a varmak üzere Galatz'dan gemiye binmesi
– Karantina – Erköniğ ya da Vautrin – Marki de Pingret skan-
dalı – Karadeniz üstünde Schubert – İstanbul'a tersten yaklaş-
mak – Altın Boynuz'un hüznü güzelliği.

I.

1847'nin mayıs ayında Franz Liszt, İstanbul'a gidecek ge-
miye binmek üzere Tuna Nehri kıyısında Galatz'a vardığın-
da, büyük bir sandalla, limana iki mil mesafedeki karantina
bölgesine götürüldü. Otuz altı yaşındaydı. Nemli bir sıcaklık
insanın takatini emiyor, baş ağrıtıyor, mide bulandırıyor.
Oturduğu yerde birazcık kaykılса uyku bütün ağırlığıyla üstü-
ne çöküyordu; gözlerini kapatmamak için kendini zorluyordu.

Şehirlerin kolera, veba ve çiçek salgınlarıyla boğuştuğu o
yıllarda, bir salgın durumu olmasa bile bu tür bunaltıcı uy-
gulamalar en az çocuk ölümleri kadar sıradanlaşmıştı. Anti-
biyotiklerin icat edilmesine yaklaşık yüz yıl daha vardı. Tıp
henüz berberlerin elinden tamamıyla sıyrılmamıştı ve sal-
gınlara karşı düşünülebilen en etkili önlem, sınırları geçmek
isteyen yolcuların bekletilmesi idi.

Karantina bölgesi tek tük Çingene çadırlarının görüldüğü
iki çıplak tepe arasındaydı. Ne denize bakıyordu ne de şehir
merkezine... Yolcuların bekletildiği platform kalın halatların
tuttuğu kütüklerden oluşan bir temelin üstünde yükseltilmiş-

ti. Dört yanı boşluksuz, ahşap duvarlarla çevriliydi. Bu ucube yapının dar girişine basamakları toprağa gömülmüş kırık dökük bir merdivenden çıkılıyordu. Eski iskeleden sökülen ke-resteler çürük yosun kokusunu buraya kadar taşımıştı.

Liszt, Avrupa’da kolera kadar şöhretli bir müzisyendi; ama kolera karşısında herkes gibi o da potansiyel hastalık taşıyıcısı bir canlı, bir et-kemik yığınıydı. Eşyalarının birkaç saat sıcak buharın içinde beklemesi gerekti: Karantina memurunun açıkladığına göre bu tütsüleme işlemi aslında en az altı saat sürmeliydi ama büyük piyaniste –İngiliz Büyükelçisi’nin ricasıyla– bir ayrıcalık tanınmıştı.

Karantina bölgesinde günlerce sürecekle bekleyiş için derme çatma barakalar hazırlanmıştı; birkaçı dışında hepsi yolcuların ranzalarda yattığı koşullardı. Liszt, tek başına kalacağı birinci sınıf odalardan birine alınmasına karşın konforu oldukça kısıtlıydı: Yarım metre genişliğinde bir masa, bir tabure, yatağın üstünde temiz bir mat, çarşaf ve örtüler... Kanatlı küçük pencere gündüzleri içerisini aydınlatmaya ancak yetiyordu ama bu sayede, küçük oda güneşin insafına bırakılmış bu yapay düzliğe göre oldukça serin kalıyordu. Karantina memurları Saray’da konser vermek üzere İstanbul’a gitmekte olan müzisyenin hayatını kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapıyorlardı; hiç değilse, günde bir kez uğrayıp bir isteği olup olmadığını soruyorlar, eh, çoğunlukla da Liszt’in ricasını nazikçe geri çeviriyorlardı.

İstanbul’a doğru yola çıkmadan önce dokuz on gün beklenecekti; sürenin sonunda bezgin bir hekim bıyıklarını kaşıyarak Liszt’i gelişigüzel muayene edecek ve yola çıkması için gerekli izni mühürleyecekti. Her şeyin, suyun bile kısıtlı olarak verildiği kampta elbette bir piyano bulunmuyordu. “Keşke kemanınızı getirseydiniz” demişti memurlardan biri. Liszt, hiç değilse tütün konusunda hazırlıklıydı, bu sayede mide bulantısını bastırıyordu.

Not defterini, mektuplarının olduğu klasörü ve Goethe'nin *Torquato Tasso*'sunu masanın üstüne bırakıp yatağa uzandı; karantina memurlarının gösterdiği ezbere saygı sayılmazsa, bütünöyle şöhetsiz olduğu bu zorunlu tatil süresince, Woronince'de yeni gözdesi ve gelecek kırk yıl boyunca gayriresmi müstakbel eşi olacak Prenses Carolyn von Sayn-Wittgenstein'a (kim bilir kaçınıcı kez) vazettiği "sanatçının acıklı ama yüce yazgısı" üstüne düşünmek için zamanı olacaktı.

II.

Yolcuların çoğu kamp alanına kurulmuş kameriyelerin gölgesinde çubuklarını tuttürüyordu. İstanbul'da ticaretle uğraşan Levantenler dışında birkaç kibirli Rus, insanın yakasına yapışınca bırakmayan geveze Rum ve Ermeniler... Liszt'i tanıyan çıkmamıştı; muhtemelen çoğuna rahatsız edilmek istemeyen bir asilzade gibi görünüyordu. Ayaküstü lafladığı birkaç kişiden, karantina doktorunun kimi yolcular için keyfi olarak süreyi uzatabildiğini öğrendi; Liszt, en geç bir hafta içinde bu mahpusluk durumundan kurtulmayı umuyordu ama kimilerinin bekleyişi şimdiden on günü aşmıştı ve ne kadar daha kalacakları belirsizdi.

Akşam yemeğinden sonra bekçilerin kullandıkları dışında, fenerler söndürüldüğünde gece bütün pürüzsüzlüğüyle üstlerine örtülüyordu. Yıldızların dünyaya bu kadar yaklaştığına İtalya'nın kırlarında bile tanık olmamıştı. Antikçağlarda belirsizliğe yol alan bir gemide gibiydi; yosun kokusu, insanı topuklarına kadar kavrayan acı nem, ahşabı kemiren yaratıkların çıtırtısı...

Yolculuktan, yol almaktan hiç kaçınmamıştı; bir piyanist olarak muzaffer prensleri bile geride bırakan muazzam şö-

retini yeteneği kadar göçebeliğine de borçluydu.

Kimileri Liszt'i sadece teknik olarak çalınması güç parçaları icra edebilen mekanik bir piyano virtüözü olarak hor görse bile kompozitörlüğüyle de doğru kişilerde saygı uyanırdıyordu. Yaşadığı çağın bütün büyük sanatçıları –hatta George Sand ya da Heine gibi müzisyen olmayanlar bile– Liszt'le aralarını sıcak tutmaya çabalıyordu; çünkü isimlerini Liszt'in tüm Avrupa'yı dolaşan konser repertuvarlarına ya da şöhretli dedikodularına yazdırmak istiyorlardı. Liszt, şifalı iksirler satarak bahtını arayan gezginler gibiydi; ama heybesinden, kendi besteleri dışında da hep doğru isimleri çıkarmayı biliyordu. Şöhretini paylaşırken cömertti; konserlerinde çağdaşları Chopin'den, Schumann'dan, hatta rakibi Thalberg'den bile çalmayı ihmal etmiyordu. Öz çocuklarının geleceğini tehlikeye atmak pahasına bile büyük ustaları onurlandıran festivallere para dökmekten geri durmuyordu.

Liszt'in arkasından konuşmak, onun “aslında sadece bir virtüöz olduğunu” söylemek sanatın yeşerdiği o salon dünyası için havalı bir şeydi. Haydn'ı, hatta Mozart'ı uşaklarla birlikte arka kapıdan içeri alan saraylıların torunları, atalarının kibirli kadirbilmezliğini, Liszt'i, önünde eğilen teşrifatçılarla büyük girişte ayakta karşılayarak telafi ediyorlardı. Uzun, gür saçlarını savurarak çalışını görebilmek, bu büyük piyanistin kaprislerinden şikâyet edebilmek için Avrupa'nın histerik zenginleri yarış içindeydi. Seyircilerin gözünde sadece bir tuşa dokunarak evreni dönüştürüyordu Liszt. Napolyon'u savaş meydanında at üstünde görme ayrıcalığına sadece kanlı çatışmaları göze alanlar erebilmişti; Liszt'in beyaz eldivenlerini çıkarıp klavyenin üstünde kollarını kaldırmasını görmek içinse biraz masrafı göze almak yeterliydi.

Paris'in kibar çevrelerinde dedikoduların baş tacıydı ve genç yaşta şöhreti yakalamış pek çok erkek gibi çapkınlığı bir huy değil, zorunluluk olarak yaşıyordu.

Henüz yirmi bir yaşındayken, o sırada zengin bir kontun genç karısı olan Marie d'Agoult'la Avrupa'ya kaçmış, kentten kente dolaşmış, üç çocuk ve inişli çıkışlı bir ilişkiden sonra ancak yakın bir tarihte bağımsızlığına kavuşmuştu. Ne de olsa bütün romantikler için aşk, özlemine duydukları görkemli bir savaş alanıydı; yani aynı zamanda bir çeşit askeri görevdi. Cepheden kaçmaya yanaşmayan onurlu bir askerse, savaşın ne zaman bitip terhis zamanının ne zaman geleceğini ön-göremezdi. Bazen birkaç ay, bazen on beş yıl...

Balzac'ın ya da George Sand'ın romanlarında ismi, yüzünün çizgileri, mesleği, uyuğu değiştirilmiş bir şekilde şöyle bir görünüp kayboluyordu. Daha kırk yaşına gelmeden biyografileri yazılmıştı; hatta Liszt'i frenolojik açıdan inceleyen bir kitap bile çıkmıştı.

Liszt, bütün söylentilere belli belirsiz yanıt veriyordu; kahramanı olarak görüldüğü romanların çoğunu okumamıştı, okuduklarında da, ah hayır kendini bulmamıştı. Hakkında çıkan dedikoduları düzeltmekle zaman kaybetmiyordu; ne de olsa şöhret, yalanın buruk sosuyla lezzet kazanıyordu.

Viyana'da, Paris'te, Londra'da, Bonn'da ya da Petersburg'da şehre gelişi, gidişi, hatta hiç uğramayışı bile gazetelelere manşet oluyordu. Küçük yaşta ayrıldığı ve yıllarca uğramadığı Macaristan'da ise geç kazanılmış bir halk kahramanıydı; kendisine sunulan devlet nişanını aldığı anda –her ne kadar doğru dürüst Macarca konuşamamakla eleştirilse de– Macar milliyetçileri en az konserlerinde üstlerini parçalayan kadın hayranları kadar vecde gelmişti.

Şimdiyse, hiç kimsenin kendisini tanımadığı bir kampta, bir çeşit tarafsız bölgede, mali olarak sıfırı tüketmiş ama günlük çağının başında yapayalnız kalmış bir İstanbul yolcusuydu. Hafif bir kesinti, karantinaya alınmış bir yalnızlık dönemi. İki ucunda görkemli şöhretinin devam ettiği geçici bir zaman boşluğu. Hekimler, salgın hastalıkları bir kaleye ka-

patarak önleyebileceklerini sanıyorlardı ama toplum da aynı değil miydi? Derindeki yaraları yüzeysel dokunuşlarla kapatır, geçirir, bir sanatçı o ıstırabı deşip çıkarana kadar bekletirdi.

Gerçi birkaç gün içinde Liszt, yolcularla yakınlık kurmaktan kaçınmasına rağmen bir yol arkadaşı edindi: İçinden “Erlkönig” adını taktığı, İngilizceyi sakız çiğner gibi yapışık bir aksanla konuşan bir Amerikalı. Ya da kendi dilini sonradan öğrendiğini iddia eden bir Fransız.

III.

Goethe'nin *Erlkönig* şiirini Schubert, Liszt'in İstanbul'a gelişinden otuz iki yıl önce 1815'te, henüz on sekiz yaşındayken ve Fransa'da Napolyon tahttan feragat etmek üzereyken piyano eşliğinde söylenen bir şarkıya çevirmişti. Kısa ömrüne sığdırdığı 600'den fazla şarkı arasında en çok tanınanı bu olacaktı; ama daha önemlisi Schubert'in sihirli dokunuşuna kadar Erlkönig'in nasıl hayal edileceği belirsizdi. Schubert, Erlkönig'in portresini, Goethe'nin şiirine, notalar dışında tek bir kelime eklemeyen çizmişti.

Ashnda Erlkönig'i İskandinav mitolojisinden romantizmin kara ormanlarına taşıyan Herder'di. Erlkönig, cinlerin ve perilerin Batı'daki kralı, korkunç sakalı ve insanları baştan çıkarıp felakete sürükleyen büyüleyici kızlarıyla anlatılmalıydı. Herder, halk söylencelerine bağlı kaldı, Erlkönig'den çok kızlarıyla ilgilendi.

Goethe bu tekinsiz mitte başka bir cevher keşfetti: Babasının kucağında son nefesini veren bir çocuğa musallat olan, onu güzellikle ayartıp yanına çekmeye çalışan, güzellikle istediğini elde edemeyince zorbalayan bir ölüm meleği. Ya da entrikalarla dolu bir roman kahramanı...

Goethe'nin sekiz kıtalık şiirinde dört ayrı ses iç içedir: İlki anlatıcının kendisidir. Kucağında oğluyla at süren babayı, ormandaki gölgeleri, rüzgârın esişini ondan dinleriz. İkinci si çocuktur; Erlikönig'i her görüşünde umutsuzca babasından yardım ister. Üçüncüsü, yani baba, hasta oğlunun hayallerini yatıştırmaya çalışır. Çocuk, tacı ve kuyruğuyla Erlikönig'i gördüğünü söyler; babaya göre bunlar alacakaranlık ormanda, sisin içinde kaynayan yanılısamalardır. Dördüncü ses Erlikönig'in kendisidir: Çocuğu önce tatlı sözlerle davet eder, kızlarının yanına götürmeyi vaat eder, sonra gazaba gelir ve darbeyi vurur.

Schubert, şiiri bestelerken beşinci bir ses eklemiştir: Rüzgârda atın koşuşu. Anlatıcı, baba, çocuk ve Erlikönig'in dile geldiği bölümlerde şarkının ezgisi sesin sahibine göre karakter kazanır: Anlatıcı perdeyi merakla aralar. Çocuk, endişeden paniğe doğru evrilecektir. Baba yatıştırıcıdır. Yatıştırmacı ama aptal. Erlikönig'se şen şakrak, muzip bir edayla başladığı konuşmasının sonunda acımasız ölüm meleğine dönüşecektir. İşte, Erlikönig'in bu değişkenliğini, hem dans eden bir soyтары hem de pençesini indiren bir canavar olabilmesini Schubert sağlamıştır.

Franz Liszt ise bütün bu sesleri piyanoda, tek bir parçada birleştirdi. 1837'de Pictet'ye yazdığı uzun bir mektupta, "Bir denizci için gemisi, bir bedevi için atı neyse piyano benim için aynı şey" diye yazmıştı, "daha ne olsun! Kimliğim, dilim, hayatım."

Piyano bir yanıyla kolayca özümşenen bir enstrümandı, herkesin hayatına girebilirdi; ama diğer yandan, Liszt'e göre, piyanonun kendi hayatı vardı, kendi gelişimi, kendi hikâyesi. Bu düşüncelerle bir akşam Nourrit'nin Erlikönig'i derinden söyleyişini dinlerken, eline bir kurşunkalem alıp şarkının piyano transkripsiyonunu kâğıda geçirivermiş, taslağı aynı mektuba eklemiştir. Gerçi Schubert'in şarkıları o yıllarda

Liszt için bir bağımlılıktı; ama Erlkönig'in yeri ayrıydı: Gittiği her şehirde, en azından bir resitalinde mutlaka Erlkönig'e yer veriyordu. Anlatıcıyı, babayı, çocuğu ve perilerin kralını piyanoda tek başına konuşturuyor, bir yandan rüzgârda atını sürüyordu. Dinleyenlerse muhtemelen tek bir enstrümandan, ayrı ezgileri ustalıklı çıkaran bir virtüöze hayran oluyordu; ya da kim bilir, pek çoğu tam olarak ne olduğunu anlamadan salondan ayrılıyordu.

Herhalde bu tercihinde sevilen bir ezgiyi sunmaktan çok, virtüöz olarak becerilerini ortaya dökmek istemesinin de payı vardı. Bir konser piyanisti o günlerde aynı zamanda bir sirk cambazıydı; ki belki bugün bile bir konserde bulunanların yarısından çoğu dinleyici değil izleyicidir.

Liszt'in, yol arkadaşı olacak bu adama, Erlkönig ismini takması tesadüf değildi: Kısa boylu, tıknaz, koca kulaklı, koca burunluydu. Gürgegen ağaçlarının dibine altınlarını sakladığına inanılan goblinleri andırıyor muydu? Belki biraz, ama Liszt için henüz Erlkönig'in, hayal gücünü harekete geçiren tek bir imgesi yoktu. Taçsızdı yol arkadaşı Vautrin ama geniş tenteli yeşil şapkasıyla şemsiyenin altına girmiş bir cüce gibiydi. Eskimiş redingotunun kuyruğu, arkasından hafifçe yuvarkanı doğru kıvrılıyordu. Çocukları incitecek birine benzemiyordu ama pekâlâ korkutabilirdi. Karantina süresince küçük suratı sert bir sakalla örtülüvermişti. Gülümsemesi yüzünden taşıyordu; öfkelendiğindeyse bütün damarları ağaç kökleri gibi kabarıyordu.

Ama hepsinden önemlisi diller arasında –hiçbirini çok iyi konuşmamasına karşın– birden ve nedensiz geçişler yapıyordu. Fransızcası kırık döküktü, heyecanlanınca Liszt'in yadırgadığı bir aksanla İngilizceye geçiyordu, galiba bunlara Türkçe, Rusça ve biraz da Rumca ekliyordu.

Diller arasında sıçramaya başladığında, sanki ayrı ezgilerde dolaşıyordu; sesi inceliyor, kalınlaşıyor, kesikleşiyor ya da

buğulanıyordu. Heceler arasındaki vurguları her an değişti-riyordu; ortak bir sözcüğü telaffuz ederken bir dilde yayıyor, başka bir dilde kısacık kesebiliyordu. Taşıdığı isim konusunda bile kararsızdı:

“Vautrin... Fransız kanı taşıyorum anlayacağınız. Bana böyle de hitap edebilirsiniz. Söylenişine bayılıyorum.”

Oysa bu ismi İngilizce telaffuz ediyordu. Çalarken akoru değişen bir enstrüman kadar tekinsizdi.

IV.

Galatz’da, karantinanın ilk gününde, yolcuları oyalamak için alana, Yahudi bir lavtacıyla muhtemelen yol üstündeki çadırlardan kiraladığı iki Çingene kızının girmesine izin verildi. Ucuz bir eğlenceydi ama beklemekten bunalmış yolcuları heyecanlandırmaya yetmişti. Liszt, halk ezgilerine kulak vermeyi severdi; ama bu lavtacı, ayarsız enstrümanıya, sadece kızları dans ettirecek kadar çalabiliyordu, hatta yaptığına “çalmak” demek zordu, tellere çekiçle vurur gibi abanıyor, şöyle böyle bir ritim tutturuyordu.

Belki Roma İmparatorluğu’nu yıkan barbar halklar da böyle akortsuz enstrümanlar ve korkunç danslarla çıkagelmişti... Belki, kontrpuanın ve armoninin altyapısında çürük dişler, ayarsız teller ve güya yanlışlıklaymış gibi paçavralar arasından fırlayan kirli memeler vardı.

Erlkönig, kalabalığın içinde Liszt’in tam önünde belirmiş, şapkasını çıkarmış, bir eliyle yağlı saçlarındaki teri birkaç kez sıvazlamış, şapkasını yeniden giyince arkasına dönmüştü:

“Sanırım bizi kurtarmaya geldiler. Bu sese ne kolera ne veba dayanır...”

Liszt, elinde olmadan gülerek Erlkönig’in sokulganlığına fırsat vermişti. O anda, muhatabının uzattığı terli eli sıkmak

zorunda kaldı, bu temas Galatz'da kütüklerin nahoş kokusu, lavtanın paslı tınısı ve Çingene kızların bir dirhem etine bakıp ağzı sulanan yolcuların sefaletiyle birleşip zihnine, hatta karnıyla boğazı arasındaki o haysiyet noktasına yerleşti.

Akşam yemek masasına karşılıklı oturdular.

Vautrin, İstanbul'daki bir grup bankerin habercisi olarak kıtalar arasında uzun yolculuklara çıkıyordu. Yıllar önce Fransa'da, sinir hastalıklarının katalogunu çıkaran ve manyetizma yöntemleriyle hastalarını tedavi eden bir doktorun yardımcısı olarak bulunmuştu. Doktorun deneysel yöntemleri bir düşesin ölümüne yol açınca velinimetiyile birlikte hapsi boylamış, kısa süre içinde salıverilse bile, sonrasında aylarca kanun kaçakları ve fahişeler arasında yaşamak zorunda kalmıştı.

“Geçmişimi bütün teferruatıyla anlatamam. Ama her milletten tefeciyle muhatap oldum, kalpazanlar, şarlatanlar tanıdım. Bu kadarı bile çok şey söylüyor değil mi?”

“Ya doktor?”

“Tımarhaneye gönderilmiş ve birkaç haftada ölmüş.”

“Yazık...”

“Bana yiyip içtiklerime dikkat etmemi söylerdi. Beyaz ekmekten kaçınmamı, etin yağını sıyırmamı, bolca soğan yeme mi, böyle şeyler... Şaraptan ve müzikten de uzak durmamı.”

“Müzikten uzak durmanızı mı söylerdi?”

“Müzikten, fuhuştan. Müzik de frengi gibi bedensel bir iletir, derdi. Eğer her şey dalgalardan oluşuyorsa müzik yoluyla insan bedeni hasta edilebilirmiş. En azından teoride... Ama insan müzik dinlediğinde bir ruhu olduğunu vehmedermiş.”

“Ruha inanmıyordun yani?”

“Sadece manyetizmaya... Kâinata bizi iten, çeken dalgaların olduğuna.”

“Ya Tanrı'ya?”

“Şimdilik gördüğü iki Doğu'yu da içine sindirememişti. Biri, sarayları bile ahşap barakalar gibi kuruveren, kanaatkâr olmaktan çok, aceleci bir Doğu'ydu; bir diğeri, aynı acelecilikle kayıp tarihi yakalama telaşına düşmüş, müsrif ve gösterişçi bir Doğu.”

“Hiç açığa çıkmamış duyguların kentiydi İstanbul Liszt'in gözünde; hiçbir aralıktan sızmayacak, uluorta konuşulamayacak düşlerin ambarıydı. En azından, yorgun hamalların umutsuzlukla kendilerini seyrettiği tozlu sokaklara –o gün için– katlanabilmesinin yolu böyle bir olasılığı kabullenmesiydi.”

1847'nin haziran ayında dünyaca ünlü piyano virtüözü Franz Liszt bir dizi konser vermek üzere İstanbul'a gelir. Sarayda, konsolosluklarda ve seçkin konaklarda çalar. Gittiği her yerde el üstündedir. Ancak ünlü piyanist, yolculuğun başında gemide tanıştığı ve “Erlkönig” adını taktığı tuhaf bir yabancımanın oyunlarına kapılıp kendini bir komplonun ortasında bulacaktır.

Aynı günlerde genç bir müderris, Ahmet Cevdet, velinimetini saydığı Reşit Paşa'nın, görünüşte önemsiz bir meseleden ötürü kendisine darıldığını öğrenir. Paşa'nın gönlünü kazanmak için kayıp bir müsveddenin peşine düşer. Arayışı Ahmet Cevdet'i siyasetin kanlı sokaklarına sürükleyecektir.

Müdrerris ve Virtüöz, 19. yüzyılın ortasından iki hikâyeyi, romantizmle gerçekçiliği birleştirerek iç içe sunuyor. Doğu ile Batı'nın ezeli ayrılığı, Avrupa'yı sarsan ilk devrimler, finans-kapital çekişmeleri, aşkın anlamı, geçmişle geleceğin savaşı, iktidarın çürüten yüzü, kölelik ve gizli örgütler gibi katmanlarda bugüne seslenen bir tarih kurgusuyla, 19. yüzyıl romanı tadında bir dönem anlatısı.

tavsiye edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 64

Sertifika no: 11940

ISBN 978-605-09-8717-1

9 786050 987171

Doğan
Kitap